

KOMUNIKAT z **BADAŃ**

NR 149/2015

ISSN 2353-5822

Polacy o uchodźcach – w internecie i w „realu”

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

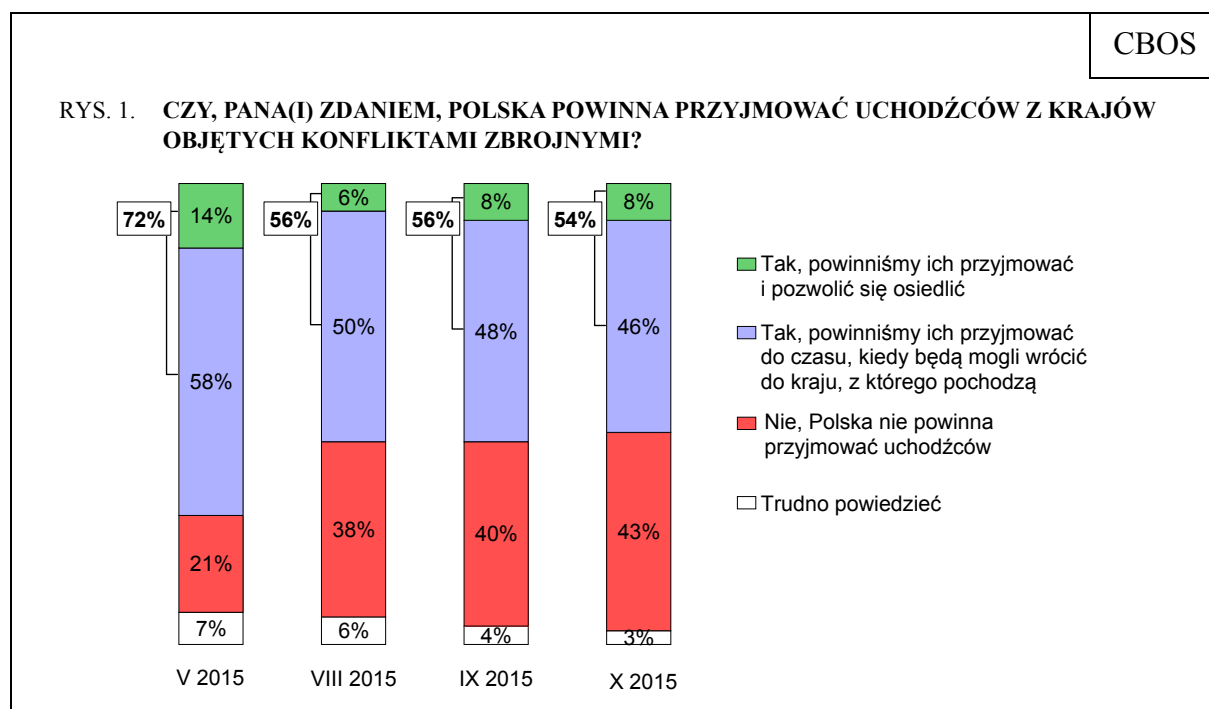

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Kryzys uchodźczy pozostaje poważnym nierozwiązanym problemem Unii Europejskiej. Od kilku miesięcy regularnie pytamy Polaków o ich stosunek do uchodźców generalnie, a także do przybyszów z Bliskiego Wschodu i Afryki oraz z Ukrainy. W październiku¹, dzięki współpracy z firmą Newspoint², przebadane zostało także nastawienie do uchodźców i imigrantów wśród internautów.

STOSUNEK DO UCHODźCÓW W BADANIACH CBOS

Od maja zwiększa się odsetek Polaków przeciwnych przyjmowaniu uchodźców z obszarów objętych konfliktami zbrojnymi. Nadal jednak większość społeczeństwa (54%) popiera udzielanie pomocy osobom uciekającym przed wojnami, choć zazwyczaj tylko do czasu zakończenia konfliktu w kraju pochodzenia uchodźców (46%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (305) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 15–21 października 2015 roku na liczącej 1114 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Komunikat powstał we współpracy z firmą Newspoint. Rozdziały „Zjawisko imigracji w dobie kryzysu syryjskiego w polskim internecie” oraz „Badanie internetu – analiza jakościowa” opracowali Sylwia Sobiecka i Robert Stalmach na podstawie danych pochodzących z systemu Newspoint, monitorującego polskie i zagraniczne portale internetowe.

Po wrześniowym, nieco zaskakującym, wzroście liczby Polaków popierających przyjęcie części uchodźców, którzy przybyli do Europy z Bliskiego Wschodu lub Afryki, w październiku odsetek badanych popierających takie działania nieco się zmniejszył. Większość ankietowanych (51%) jest przeciwna przyjęciu w Polsce części z przybyłych do Europy uchodźców, ale ponad dwie piąte (43%) akceptuje takie rozwiązanie. Obecnie znacznie mniej osób niż w maju nie ma na ten temat zdania (6% w stosunku do 14%).

Tabela 1

Z powodu dużego napływu uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki do niektórych państw Unii Europejskiej kraje te nie są w stanie poradzić sobie z tym problemem. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć część uchodźców przybywających do Europy?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	V 2015*		VIII 2015*		IX 2015		X 2015	
	w procentach							
Zdecydowanie tak	3	33	6	36	8	47	7	43
Raczej tak	30		30		38		36	
Raczej nie	32	53	29	55	19	47	21	51
Zdecydowanie nie	21		26		29		30	
Trudno powiedzieć	14		9		6		6	

* W maju i sierpniu pytaliśmy o przyjmowanie uchodźców przybywających do „państw południowej Europy”, obecnie pytamy o przyjmowanie uchodźców przybywających do „niektórych państw Unii Europejskiej”

Tak jak w poprzednich miesiącach, stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców z Ukrainy jest znacznie bardziej pozytywny. Niemal dwie trzecie badanych (61%) zgadza się na taką formę pomocy naszym wschodnim sąsiadom, natomiast co trzeci (34%) jest temu przeciwny.

Tabela 2

W związku z konfliktem na wschodzie Ukrainy odnotowano także wzrost liczby uchodźców z tego kraju. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	VIII 2015		IX 2015		X 2015	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	11	50	13	61	15	61
Raczej tak	39		48		46	
Raczej nie	22	38	18	28	20	34
Zdecydowanie nie	16		10		14	
Trudno powiedzieć	12		11		5	

Młodzi o uchodźcach i imigrantach

Już wcześniejsze nasze badania pokazały, że stosunek do uchodźców i imigrantów różnicuje wiek respondentów³. Charakterystyczne są w szczególności postawy młodych ludzi, w wieku do 35 lat. Październikowe badanie potwierdziło, że negatywne nastawienie do uchodźców generalnie oraz konkretnie do uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki oraz z Ukrainy jest znacznie bardziej powszechne wśród młodych niż wśród starszych respondentów.

Większość osób młodych uważa, że Polska w ogóle nie powinna przyjmować uchodźców z terenów objętych konfliktami zbrojnymi. Natomiast wśród starszych respondentów przeważa opinia, że powinniśmy udzielać schronienia osobom uciekającym przed wojnami, przynajmniej tymczasowo.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?	Odpowiedzi badanych w wieku:					
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
	w procentach					
Tak, powinniśmy ich przyjmować i pozwolić się osiedlić	5	8	9	8	8	6
Tak, powinniśmy ich przyjmować do czasu, kiedy będą mogli wrócić do kraju, z którego pochodzą	26	38	48	51	58	51
Nie, Polska nie powinna przyjmować uchodźców	69	51	41	36	32	37
Trudno powiedzieć	0	3	2	5	2	6

Opinie na temat przyjęcia części uchodźców napływających do Europy z Bliskiego Wschodu i Afryki różnią się wśród badanych poniżej 45 roku życia – spośród których większość jest przeciwna takim działaniom – i starszych respondentów – wśród których liczba przeciwników jest zbliżona do liczby zwolenników lub którzy w większości popierają ich przyjęcie (badani w wieku 55–64 lata).

³ Zob. komunikat CBOS „O uchodźcach w przededniu unijnego szczytu poświęconego kryzysowi migracyjnemu”, październik 2015 (oprac. K. Kowalczyk).

Tabela 4

Z powodu dużego napływu uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki do niektórych państw Unii Europejskiej kraje te nie są w stanie poradzić sobie z tym problemem. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć część uchodźców przybywających do Europy?	Odpowiedzi badanych w wieku:					
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
	w procentach					
Tak*	22	38	43	46	57	43
Nie**	76	56	52	48	39	47
Trudno powiedzieć	2	6	5	6	4	11

* Połączone odpowiedzi: „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”

** Połączone odpowiedzi: „Zdecydowanie nie” i „Raczej nie”

Również do uchodźców z Ukrainy osoby poniżej 35 roku życia odnoszą się bardziej krytycznie niż starsi respondenci. Młodszy badani są wyraźnie podzieleni w kwestii udzielania schronienia tej grupie uchodźców (wśród badanych w wieku 18–24 lata 50% jest za wobec 46% przeciw, a w wieku 25–34 lata 49% za wobec 45% przeciw). Natomiast starsi ankietowani w zdecydowanej większości godzą się na taką formę pomocy naszym wschodnim sąsiadom. Należy jednak podkreślić, że – tak jak wśród ogółu badanych – młodzi częściej akceptują przyjmowanie uchodźców z sąsiedniej Ukrainy niż z odległego nam kulturowo Bliskiego Wschodu i Afryki.

Tabela 5

W związku z konfliktem na wschodzie Ukrainy odnotowano także wzrost liczby uchodźców z tego kraju. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?	Odpowiedzi badanych w wieku:					
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i więcej
	w procentach					
Tak*	50	49	66	65	72	60
Nie**	46	45	29	29	26	33
Trudno powiedzieć	4	7	6	6	2	7

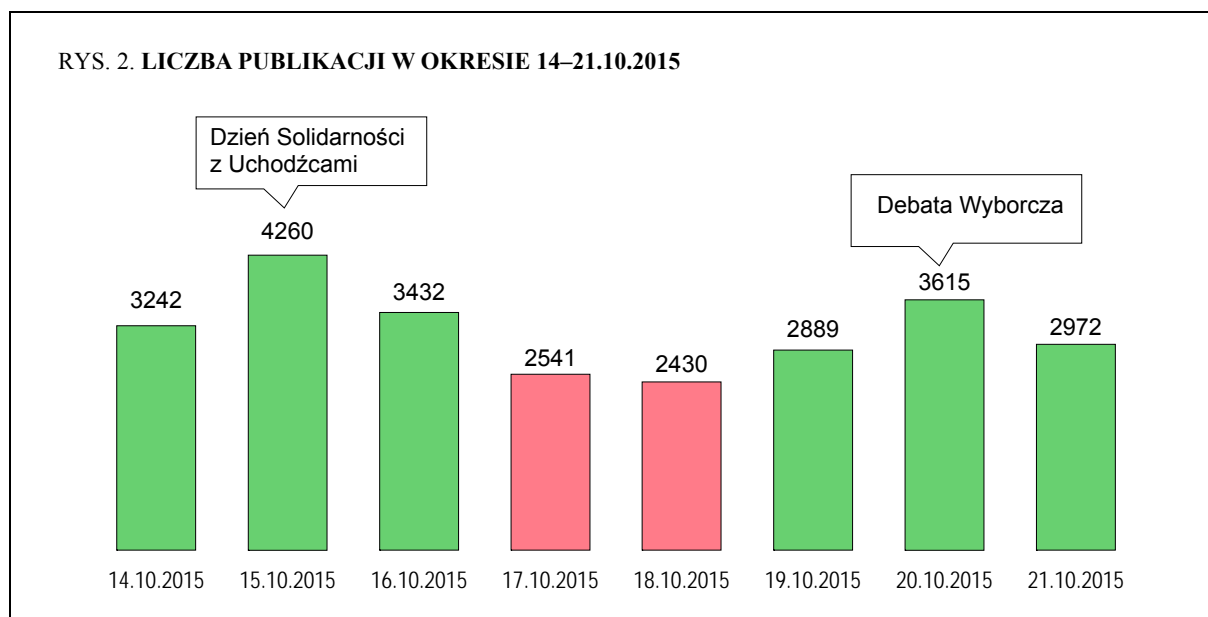
*Połączone odpowiedzi: „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”

** Połączone odpowiedzi: „Zdecydowanie nie” i „Raczej nie”

Stosunek do uchodźców różnicują także wykształcenie i dochody *per capita* w gospodarstwie domowym (zob. tabele aneksowe).

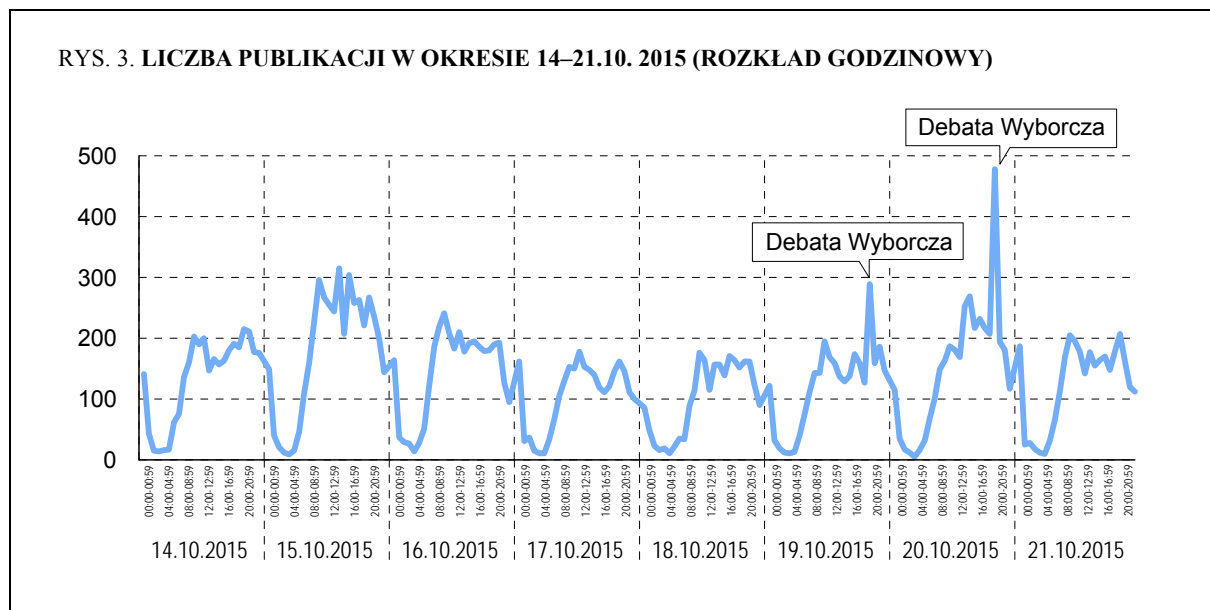
ZJAWISKO IMIGRACJI W DOBIE KRYZYSU SYRYJSKIEGO – W POLSKIM INTERNECIE⁴ (SERWISY INFORMACYJNE, PORTALE I MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE)

W badanym okresie w polskim internecie i mediach społecznościowych łącznie opublikowanych zostało 25 381 materiałów na temat uchodźców, imigrantów i osób ubiegających się o azyl. Średnia dzienna liczba publikacji wyniosła 3173, przy czym najwięcej wzmianek pojawiło się we czwartek 15.10.2015 (4260 wpisów), w związku z ogólnopolską akcją „Dzień Solidarności z Uchodźcami”, w którą włączyło się wiele instytucji nauki i kultury. We wtorek 20.10.2015 opublikowanych zostało 3615 materiałów, co było związane ze wzmożoną dyskusją internautów podczas debaty wyborczej przedstawicieli ośmiu największych ugrupowań politycznych. Najmniej publikacji pojawiło się w weekend 17–18.10.2015, co wiązało się z ogólnym spadkiem aktywności internautów w dni wolne od pracy.

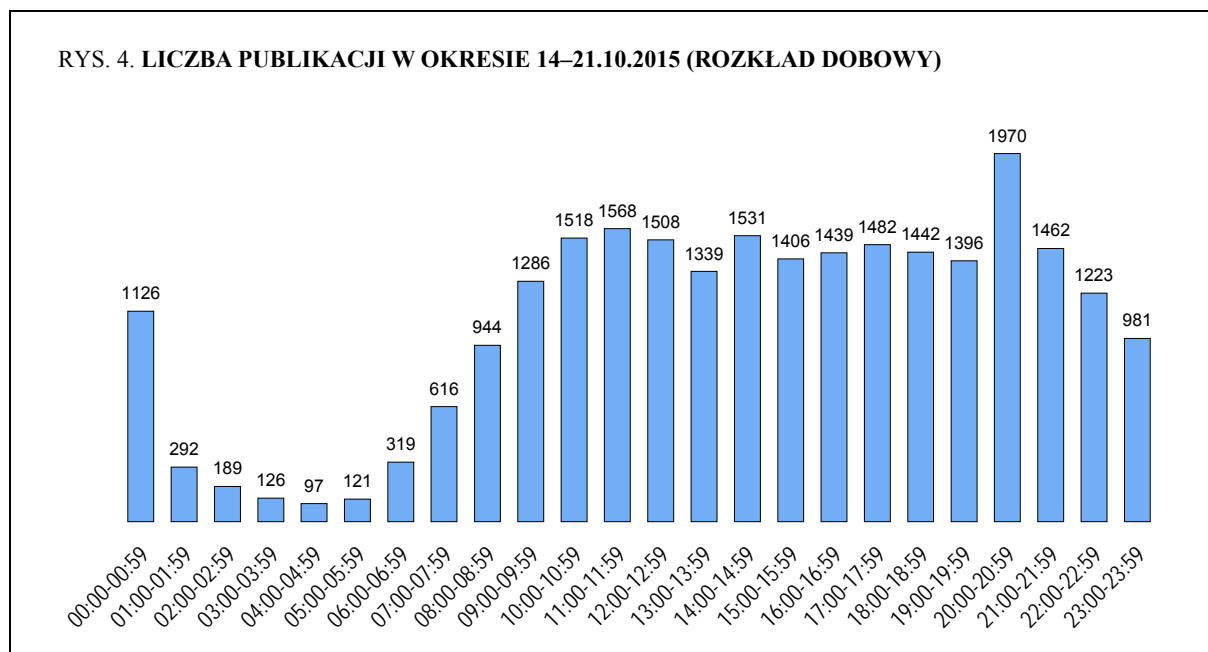

⁴ Analizie zostały poddane materiały zamieszczone w internecie w okresie: 14–21.10.2015, czyli w tym samym czasie, kiedy przeprowadzono badanie kwestionariuszowe. Źródła treści: ponad 8 tys. polskich portali internetowych, ok. 13 mln źródeł mediów społecznościowych – m.in. Facebook, Twitter, You Tube, Google+, NK, Golden Line, Instagram, mniejsze platformy społecznościowe oraz fora i blogi w języku polskim. Jednostką analizy był jeden post zawierający przynajmniej jedno wystąpienie frazy/słowa kluczowego, tzn: co najmniej jednego ze słów: uchodźca, imigrant, azylant, poszukujący azylu (w kontekście: Syrii, Erytrei, Bliskiego Wschodu, Afryki, islamu), muzułmański, syryjski, arabski, Ukraina, Donbas, ukraiński. W badaniu zostały uwzględnione: pisownia z polskimi znakami i bez, wielką i małą literą, odmiana przez przypadki, rodzaje, czasy i liczby.

Rozkład liczby publikacji w czasie w ujęciu godzinowym potwierdza, że internauci najchętniej wypowiadali się na temat uchodźców w trakcie debat wyborczych w dniach: 19.10.2015 (debata Ewa Kopacz kontra Beata Szydło) – 289 publikacji oraz 20.10.2015 (debata liderów ośmiu ugrupowań) – 478 publikacji. Wpisy te to w dużej mierze wypowiedzi użytkowników mediów społecznościowych konfrontujących swoje poglądy odnośnie uchodźców z wypowiedziami polityków biorących udział w debacie.

Z badania wynika, że polscy internauci żywo dyskutowali na temat uchodźców między 10:00 a 22:00, dyskusja słabła zaś nieco w porze lunchu – między 13:00 a 14:00. Najwięcej materiałów pojawiało się między 20:00 a 21:00 – należy jednak wziąć pod uwagę debaty wyborcze, które odbywały się w tych godzinach i powodowały wzmożoną aktywność internautów. Uwzględniając ten aspekt można stwierdzić, że natężenie dyskusji internetowej jest niemal jednostajne w godzinach dziennych, nocą zaś naturalnie spada.

Zaledwie 12% publikacji pojawiło się w serwisach internetowych, pozostałe 88% materiałów zostało opublikowanych w mediach społecznościowych⁵. Najwięcej – 25% wzmianek pochodzi ze społeczności⁶, a najbardziej popularnym serwisem jest Facebook; 18% publikacji pojawiło się na blogach⁷, 17% w serwisach z mikroblogami⁸ – głównie na Twitterze; 15% materiałów zostało opublikowanych na forach⁹, m.in. wykop.pl, Onet Wiadomości – Komentarze, kafeteria.pl; 13% wpisów stanowiły komentarze i filmy w serwisach wideo¹⁰ (głównie YouTube).

⁵ Media społecznościowe (social media) – typ serwisów internetowych, w których internauci samodzielnie tworzą i publikują treści.

⁶ Społeczność – serwis internetowy, którego najważniejszą funkcją jest nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z innymi użytkownikami oraz dzielenie się z nimi różnymi treściami.

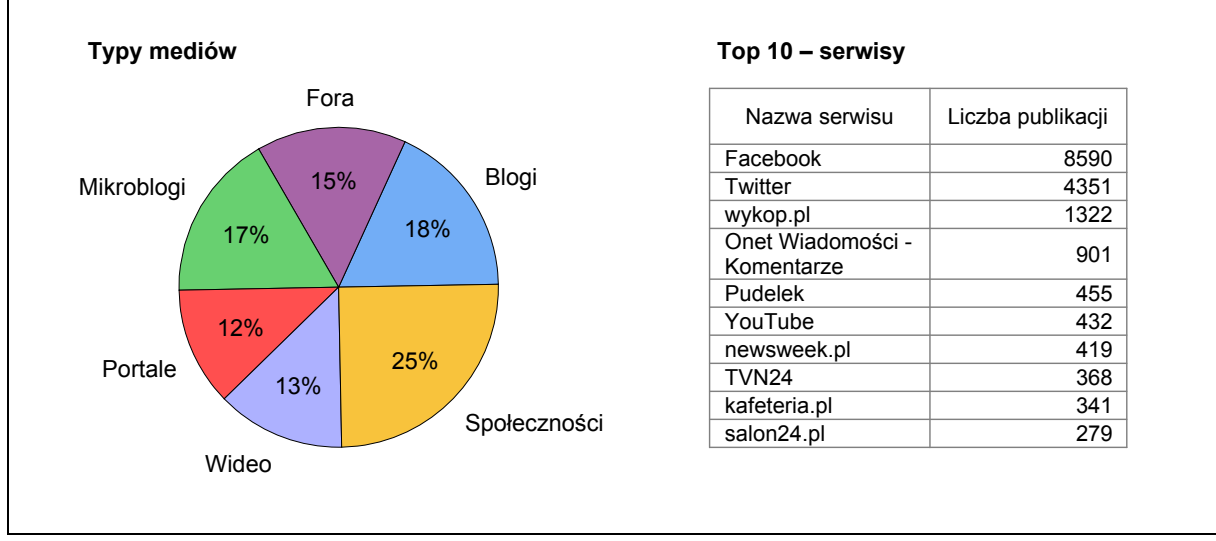
⁷ Blog – serwis internetowy tworzony przez pojedynczą osobę (lub grupę osób), regularnie aktualizowany o nowe publikacje.

⁸ Mikroblog – serwis internetowy, w którym możliwe jest umieszczanie krótkich wiadomości tekstowych (140 lub 160 znaków).

⁹ Forum – serwis internetowy służący głównie do prowadzenia dyskusji.

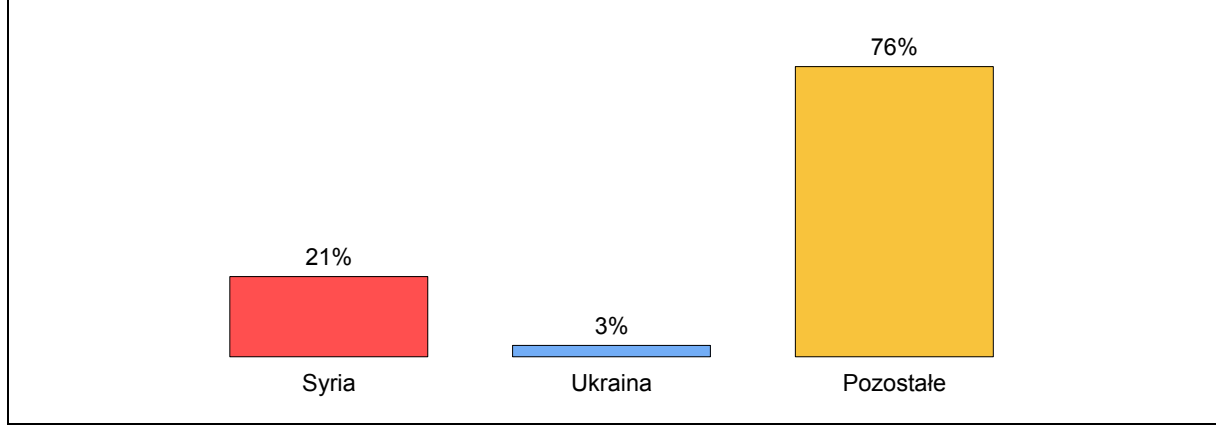
¹⁰ Wideo – serwis, w którym internauci mogą publikować i oceniać treści wideo.

RYS. 5. WYPOWIEDZI W MEDIACH

Wskaźnik Share of Discussion (SoD) zwykle obrazuje częstość pojawiania się nazwy danej marki w kontekście dyskusji związanej z określoną branżą lub tematyką. Po zastosowaniu wskaźnika SoD dla problematyki uchodźczej okazało się, że w 21% publikacji na temat imigrantów pojawiają się frazy bezpośrednio związane z Syrią, Bliskim Wschodem i islamem. Zaledwie w 3% przypadków publikacje nawiązują do problemu ukraińskiego. Jednak z analizy jakościowej wynika, że obecnie polscy internauci jednoznacznie kojarzą słowa uchodźca, imigrant i azylant z problemem wojny w Syrii, dlatego 76% materiałów oznaczonych jako „pozostałe” należy utożsamiać w dużej mierze również z tym problemem. Polscy internauci wyrażając opinie na temat kryzysu migracyjnego w Europie sporadycznie zestawiają uchodźców syryjskich z ukraińskimi, jednak gdy to robią, zdecydowanie opowiadają się za przyjęciem Ukraińców, jako kulturowo podobnych do Polaków.

RYS. 6. CZĘSTOŚĆ POJAWIANIA SIĘ TEMATÓW W DYSKUSJI (SHARE OF DISCUSSION)

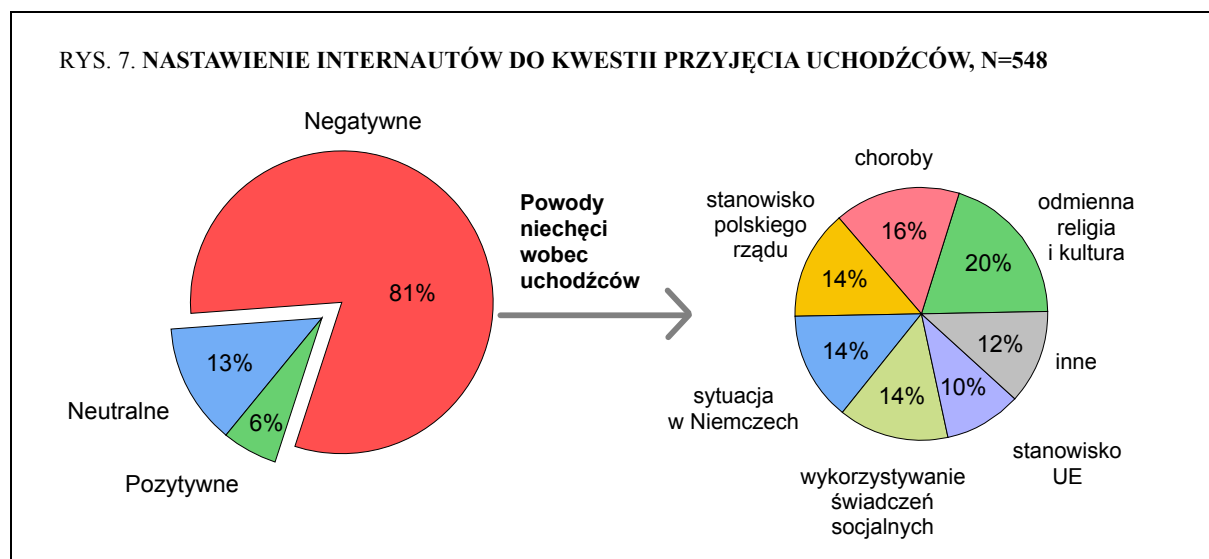

BADANIE INTERNETU – ANALIZA JAKOŚCIOWA

Badanie jakościowe zostało przeprowadzone na losowej próbie 1000 wpisów opublikowanych w mediach społecznościowych. Spośród analizowanych publikacji 548 zostało zakwalifikowanych jako opinie internautów na temat kryzysu migracyjnego, pozostałe 452 wpisy stanowiły publikacje informacyjne i pytania niewyrażające stosunku autora do problemu uchodźców.

Z badania wynika, że 6% polskich internautów wypowiadających się na temat kryzysu migracyjnego ma pozytywny stosunek do kwestii pomocy imigrantom i ich asymilacji w Polsce. Deklarują pomoc każdemu, bez względu na kolor skóry czy religię, a postawę internautów myślących inaczej uważają za ksenofobiczną i niezgodną z dominującą w Polsce religią chrześcijańską.

Spośród internautów biorących udział w dyskusji 13% neutralnie odnosi się do kwestii udzielenia uchodźcom schronienia w Polsce. Są to osoby, które widzą Polskę jako członka UE – zgodnie z jej polityką nasz kraj powinien włączyć się w pomoc uchodźcom. Jednak wątpliwości budzi liczba uchodźców, którzy powinni trafić do Polski. Internauci są przeciwni narzucaniu przez UE „kwot”, uważają, że każdy kraj powinien przyjąć tylu imigrantów, ilu sam uzna za stosowne.

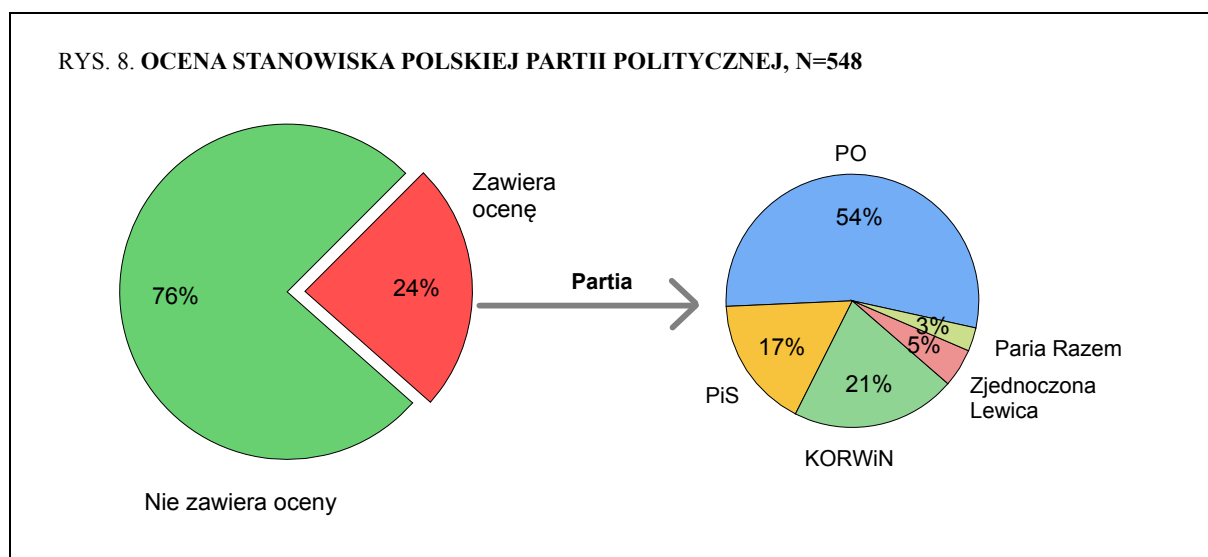
Osiemdziesiąt jeden procent wpisów internautów negatywnie odnosi się do kwestii przyjmowania uchodźców do Polski. Głównymi czynnikami decydującym o niechęci wobec uchodźców są odmienna religia i kultura (20% wypowiedzi). Popularne stało się hasło „Stop islamizacji Europy!”. Polacy obawiają się, że przybysze nie będą szanować polskich

tradycji świeckich i religijnych, że będą agresywni w stosunku do białych kobiet, będą wcielać w życie prawa islamu, który bardzo często określany jest przez uczestników dyskusji mianem „religii nienawiści”. Kolejnym czynnikiem wpływającym na niechęć do uchodźców jest obawa przed epidemiami chorób, które mogą przenosić z odległych krajów podróżujący uchodźcy (16% wypowiedzi). Internauci, obserwując proces przyjmowania imigrantów w innych europejskich krajach, zauważają, że procedury medyczne nie są wystarczające, co prowadzi do wybuchu chorób w ośrodkach dla uchodźców.

Czternaście procent wypowiedzi internautów odnosi się do wydarzeń w Niemczech: rozboje i kradzieże wśród przyjętych imigrantów, niemoc służb sanitarnych i policji, młodzieżówka CDU przeciw Angeli Merkel w sprawie uchodźców, wielotysięczne marsze przeciw imigrantom. Na skutek doniesień z zachodniej granicy Polacy obawiają się podobnej sytuacji w kraju, więc są przeciwni imigrantom odmiennym kulturowo. Tyle samo wypowiedzi niechętnych imigrantom (14%) odnosi się do wykorzystywania świadczeń socjalnych w państwach przyjmujących. Internauci uważają, że większość przybyszów nie ucieka przed wojną, lecz próbuje dostać się do Europy, aby korzystać z dobrych warunków socjalnych oferowanych przez kraje UE. Polacy sprzeciwiają się traktowaniu imigrantów lepiej niż najuboższych rodaków. Również 14% dyskutujących w internecie sprzeciwia się polityce polskiego rządu wobec kryzysu migracyjnego, wytykając mu podporządkowanie się woli Angeli Merkel w celu uzyskania korzyści personalnych.

Dziesięć procent wpisów internautów jest przeciwnych polityce UE wobec uchodźców, spekulując, że poprzez nieograniczone przyjmowanie imigrantów władze UE dążą do osłabienia tożsamości narodowej mieszkańców poszczególnych krajów. Pozostałe 12% wypowiedzi to wpisy, które nie zawierają uzasadnienia niechęci wobec imigrantów.

Spośród przeanalizowanych 548 opinii, 24% zawiera ocenę stanowiska wybranej polskiej partii politycznej wobec kryzysu migracyjnego. Ponad połowa nacechowanych politycznie wypowiedzi odnosi się do PO (54% publikacji), np. internauci zarzucają Ewie Kopacz potajemne wyrażenie zgody na przyjęcie 100 tys. imigrantów, podczas gdy w mediach podawane są informacje o 7 tys. osób, które mają trafić do Polski. Partiami ocenianymi negatywnie są również: PiS (17% publikacji) – za zbyt radykalną wypowiedź Jarosława Kaczyńskiego na temat chorób wśród imigrantów; ugrupowania lewicowe: Zjednoczona Lewica (5% publikacji), Partia Razem (3% publikacji) – za szerzenie socjalistycznych poglądów bez ich ekonomicznego uzasadnienia. Pozytywnie odbierane jest stanowisko partii KORWiN (21% publikacji), która w swym programie wyborczym deklaruje zakaz wpuszczania uchodźców do Polski.

Obecny kryzys imigracyjny budzi duże emocje. Analiza ilościowa wpisów na ten temat zamieszczonych w internecie, tylko w języku polskim, obrazuje skalę zainteresowania tą problematyką, natomiast analiza jakościowa ilustruje temperaturę uczuć, jakie budzą dyskusje dotyczące tej kwestii. Jednak stosunek do uchodźców wyrażany w internecie jest krytyczny częściej niż podczas rozmów bezpośrednich (face-to-face), jakie mają miejsce w trakcie naszych wywiadów kwestionariuszowych. Warto pamiętać, że portret internauty różni się od portretu przeciętnego Polaka¹¹. Internauci, w szczególności ci aktywni, tzn. piszący w internecie, to najczęściej ludzie młodzi. Dodatkowo anonimowość w internecie sprzyja wyrażaniu skrajnych poglądów. Nie dziwią zatem różnice w nastawieniu do uchodźców i imigrantów w społeczeństwie i społecznościach internetowych.

¹¹ Zob. komunikat CBOS „Internauci 2015”, czerwiec 2015 (oprac. M. Feliksiak).

Nasze wrześniowe badanie pokazało, że ludzie młodzi częściej wyrażają obawę przed konsekwencjami przyjmowania uchodźców¹². Badanie wpisów internetowych pokazuje, że strach jest dominującą postawą prezentowaną w mediach społecznościowych. Pozytywne opinie na temat przyjmowania uchodźców pojawiają się tam sporadycznie. Wizerunek kreowany przez internet nie powinien być jednak projektowany na całe społeczeństwo. Starsi ludzie, którzy równocześnie są mniej aktywni w internecie, znacznie częściej prezentują odmienne stanowisko.

Opracowali

Katarzyna KOWALCZUK

Sylwia SOBIECKA

Robert STALMACH

¹² Zob. komunikat CBOS „O uchodźcach w przededniu unijnego szczytu poświęconego kryzysowi migracyjnemu”, październik 2015 (oprac. K. Kowalczyk).